

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Hyvinvointialue

2. Pidätkö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita:

Vammaispalvelulain säilyminen vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina on kannatettavaa. Myös muut tavoitteet ovat kannatettavia.

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Muutosehdotukset jopa lisäävät lain tulkinnanvaraisuutta ja lain yhtenäistä soveltamista valtakunnallisesti. Vaikeavammaisuuden poistuminen haastaa soveltamista, laissa on paljon tulkinnanvaraisuutta. Erityisesti lakia soveltaville viranhaltijoille lain epätarkka soveltamisala muodostuu haasteeksi. Kun verrataan 1.1.2025 voimaan tulevan vahvistetun lain 2 § ja tämän muutosesityksen 2 §, niin ainoastaan 3 momentin lisäyksellä (palveluiden saamiseksi vain, jos avun tarve poikkeaa henkilön elämänvaiheen tavanomaisesta tarpeesta), pystytään ainakin jonkin verran täsmentämään asiakaskuntaa. Ja tämäkin vain verraten tilanteeseen, ettei tuota 3 momenttia ei tule ollenkaan.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen myöntämisessä lähtökohtana on arvioitu palvelutarve, erityislainsäädännössä määritellyt palvelujen myöntämisen kriteerit. Periaate ensisijaisuutta korostavista palveluista on hyvä ja kannatettava. Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain keskinäinen suhde on edelleen jossain määrin ristiriitainen. Sosiaalihuoltolaissa § 2 todetaan: Jos henkilöllä on muun lain nojalla oikeus sosiaalihuollon saamiseen, on sovellettava niitä säännöksiä, jotka parhaiten toteuttavat asiakkaan etua siten kuin 4 ja 5 §:ssä säädetään. Vammaispalvelulain palvelujen ollessa luonteeltaan pääasiassa subjektiivisia oikeuksia ja sisällöltään tarkemmin määriteltäviä, voidaan ko. säännöksellä perustella vammaispalvelulain soveltamista, jolloin esityksessä korostettu yleislain ensisijaisuus ei toteudu.

Tämä haastaa hyvinvointialueita ja sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita myöntäviä viranhaltijoita.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Säännöstä on kuitenkin tarkennettava. Ilman tarkennusta säännöksen soveltaminen on haastavaa. Tarkennus tulee edellyttämään erilaisten määritelmien tekemistä siihen liittyen, mikä millekin elämävaiheelle on tavanomaisesta poikkeavaa. Määrittelyjen tekeminen erilaisten elämänvaiheiden tavanomaisesta ja tavanomaisesta poikkeavuuksista voi johtaa epätarkoituksenmukaisiin päätöksiin ja perusteluihin.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Asiakkaan on mahdollista hakea maksualennusta tai maksuvapautusta.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Asiakasmaksulaki koskee kaikkia. Lisäys erityisesti vammaisista henkilöistä voi aiheuttaa hämmennystä asiakasmaksujen alentamiseen tai maksuvapauden myöntämiseen liittyvässä päätöksenteossa. Asiakkaalle voi esimerkiksi syntyä käsitys, että hän voi vammaisena henkilönä vammansa perusteella hakea terveydenhuollon maksujen alentamista tai maksuvapautta.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Hyvinvointialueen on haastavaa arvioida kustannuksia sekä tarvittavia resursseja. Tämä on ristiriidassa esitysluonnoksen tavoitteiden kanssa. Lakipykälän soveltamisessa on väljyyttä, mikä vaikeuttaa päätöksiä tekevien viranhaltijoiden työtä ja saattaa lisätä eroja hyvinvointialueiden toimintatavoissa ja soveltamisohjeissa.

Soveltamisalasäädöksen 2 momentin ensisijaisena sovellettavien lakien luetteloon lisätty vanhuspalvelulaki on hyvä asia. Etenkin, jos lakiin ei ole tulossa ikääntymisrajausta, kuten nyt näyttäisi olevan. Toisaalta vammaisen henkilön määritelmän voi katsoa vahvistetussa lainsäädännössä olevan selkeämpi kuin tässä muutosesityksen 2 §:ssä.

Kojo Raija

Keski-Suomen hyvinvointialue - sosiaali- ja terveystoimet